

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)

της 22ας Οκτωβρίου 2015*

«Αίτηση αναιρέσεως — Ανταγωνισμός — Συμπράξεις — Ευρωπαϊκές αγορές σταθεροποιητών θερμότητας κασιτέρου και σταθεροποιητών θερμότητας ESBO/εστέρων — Άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ — Πεδίο εφαρμογής — Επιχείρηση παροχής συμβουλών που δεν δραστηριοποιείται στις επίμαχες αγορές — Έννοια της “συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων” και της “εναρμονισμένης πρακτικής” — Υπολογισμός του ποσού των προστίμων — Κατευθυντήριες γραμμές του 2006 για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων — Πλήρης δικαιοδοσία»

Στην υπόθεση C-194/14 P,

με αντικείμενο αίτηση αναιρέσεως δυνάμει του άρθρου 56 του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που ασκήθηκε στις 17 Απριλίου 2014,

AC-Treuhand AG, με έδρα τη Ζυρίχη (Ελβετία), εκπροσωπούμενη από τους C. Steinle, I. Bodenstein και C. von Köckritz, Rechtsanwälte,

αναιρεσείουσα,

όπου ο έτερος διάδικος είναι η

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους H. Leupold, F. Ronkes Agerbeek και R. Sauer, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

καθής πρωτοδικώς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους R. Silva de Lapuerta, πρόεδρος του πρώτου τμήματος, προεδρεύοντα του δευτέρου τμήματος, J. L. da Cruz Vilaça (εισηγητή), A. Arabadjiev, K. Λυκούργος και J.-C. Bonichot, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: N. Wahl

γραμματέας: K. Malacek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ’ ακροατηρίου συζητήσεως της 4ης Μαρτίου 2015,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Μαΐου 2015,

εκδίδει την ακόλουθη

* Γλώσσα διαδικασίας: η γερμανική.

Απόφαση

- 1 Με την αίτησή της αναίρεσεως, η AC-Treuhand AG (στο εξής: AC-Treuhand) ζητεί την αναίρεση της αποφάσεως του Γενικού Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης της 6ης Φεβρουαρίου 2014, AC-Treuhand κατά Επιτροπής (T-27/10, EU:T:2014:59, στο εξής: ανααιρεσιβαλλόμενη απόφαση), με την οποία το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της με αίτημα την ακύρωση της αποφάσεως C(2009) 8682 τελικό της Επιτροπής, της 11ης Νοεμβρίου 2009, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/38589 – Σταθεροποιητές θερμότητας) (στο εξής: επίδικη απόφαση), ή, επικουρικώς, τη μείωση των προστίμων που της επιβλήθηκαν με την απόφαση αυτή.

Το νομικό πλαίσιο

Ο κανονισμός (ΕΚ) 1/2003

- 2 Με τίτλο «Πρόστιμα», το άρθρο 23 του κανονισμού (ΕΚ) 1/2003 του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2002, για την εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού που προβλέπονται στα άρθρα [81 ΕΚ] και [82 ΕΚ] (ΕΕ L 1, σ. 1), ορίζει, στις παραγράφους 2 και 3:

«2. Η Επιτροπή δύναται με απόφασή της να επιβάλλει σε επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων πρόστιμα που δεν υπερβαίνουν το 1% του συνολικού κύκλου εργασιών κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος, σε περίπτωση που αυτές, εκ προθέσεως ή εξ αμελείας:

α) διαπράττουν παράβαση των διατάξεων του άρθρου [81 ΕΚ] ή του άρθρου [82 ΕΚ], [...]

Για καθεμία από τις επιχειρήσεις και ενώσεις επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην παράβαση, το πρόστιμο δεν υπερβαίνει το 10% του συνολικού κύκλου εργασιών κατά το προηγούμενο οικονομικό έτος.

[...]

3. Για τον καθορισμό του ύψους του προστίμου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη, πέραν της σοβαρότητας της παραβάσεως, και η διάρκειά της.»

- 3 Το άρθρο 31 του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Έλεγχος από το Δικαστήριο», έχει ως εξής:

«Το Δικαστήριο διαθέτει πλήρη δικαιοδοσία για τον έλεγχο των αποφάσεων με τις οποίες η Επιτροπή επιβάλλει πρόστιμο ή χρηματική ποινή. Το Δικαστήριο δύναται να καταργεί, να μειώνει ή να επαυξάνει τα πρόστιμα ή τις χρηματικές ποινές που έχουν επιβληθεί.»

Οι κατευθυντήριες γραμμές του 2006 για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003

- 4 Τα σημεία 4 έως 6, 13, 36 και 37 των κατευθυντήριων γραμμών για τον υπολογισμό των προστίμων που επιβάλλονται κατ' εφαρμογή του άρθρου 23, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 1/2003 (ΕΕ 2006, C 210, σ. 2, στο εξής: κατευθυντήριες γραμμές του 2006), έχουν ως εξής:

«4. [...] Τα πρόστιμα πρέπει να έχουν ένα επαρκώς αποτρεπτικό αποτέλεσμα, όχι μόνο ως κύρωση που επιβάλλεται στις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις (ειδικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα), αλλά επίσης για την αποτροπή άλλων επιχειρήσεων να υιοθετήσουν συμπεριφορές που αντίκεινται προς τις διατάξεις των άρθρων 81 [ΕΚ] και 82 [ΕΚ] της Συνθήκης ή να συνεχίσουν τέτοιου είδους συμπεριφορές (γενικό αποτρεπτικό αποτέλεσμα).

5. Για την επίτευξη του σκοπού αυτού, η Επιτροπή έκρινε ενδεδειγμένο να χρησιμοποιεί ως βάση για τον υπολογισμό των προστίμων την αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση. Η διάρκεια της παράβασης θα πρέπει επίσης να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στον υπολογισμό του κατάλληλου ύψους του προστίμου. [...]

6. Ο συνδυασμός της αξίας των πωλήσεων με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση και της διάρκειάς [της] θεωρείται ως κατάλληλη βάση υπολογισμού για να προσδιοριστεί η οικονομική σημασία της παράβασης καθώς και το σχετικό βάρος της συμμετοχής κάθε επιχείρησης σε αυτήν [...].»

[...]

13. Για τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί την αξία των πωλήσεων των προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες η παράβαση σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα [ως τέτοια θα θεωρείται για παράδειγμα η περίπτωση οριζοντίων συμφωνιών καθορισμού τιμών για ένα συγκεκριμένο προϊόν, όταν η τιμή αυτού του προϊόντος χρησιμοποιείται κατόπιν ως βάση για την τιμή προϊόντων κατώτερης ή ανώτερης ποιότητας], στον σχετικό γεωγραφικό χώρο εντός του [Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (ΕΟΧ)]. [...]

[...]

36. Η Επιτροπή δύναται, σε ορισμένες περιπτώσεις, να επιβάλλει συμβολικό πρόστιμο. Η αιτιολόγηση ενός τέτοιου προστίμου θα πρέπει να παρατίθεται στο κείμενο της απόφασης.

37. Παρότι οι παρούσες κατευθυντήριες γραμμές παραθέτουν τη γενική μεθοδολογία για τον υπολογισμό των προστίμων, οι ιδιαιτερότητες μίας ορισμένης υπόθεσης ή η ανάγκη διασφάλισης του αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου, μπορεί να δικαιολογούν απόκλιση από τη μεθοδολογία αυτή [...].»

Ιστορικό της διαφοράς

- 5 Με την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή έκρινε ότι ορισμένες επιχειρήσεις είχαν παραβεί τα άρθρα 81 ΕΚ και 53 της Συμφωνίας για τον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο, της 2ας Μαΐου 1992 (ΕΕ 1994, L 1, σ. 3), συμμετέχοντας σε σύνολο συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών με αντικείμενο τη νόθευση του ανταγωνισμού που κάλυπταν το σύνολο του ΕΟΧ και αφορούσαν, αφενός, τον τομέα των σταθεροποιητών θερμότητας και, αφετέρου, τον τομέα του εποξυδωμένου σογιέλαιου και των εστέρων (στο εξής: τομέας ΕSBO/εστέρων).
- 6 Η επίδικη απόφαση διευκρινίζει ότι οι συγκεκριμένες επιχειρήσεις συμμετείχαν στις δύο αυτές παραβάσεις σε διάφορες περιόδους, δηλαδή το χρονικό διάστημα από τις 24 Φεβρουαρίου 1987 μέχρι τις 21 Μαρτίου 2000 για τους σταθεροποιητές θερμότητας και το διάστημα από τις 11 Σεπτεμβρίου 1991 μέχρι τις 26 Σεπτεμβρίου 2000 για τον τομέα των ΕSBO/εστέρων.
- 7 Η AC-Treuhand, που έχει ως κύρια έδρα της τη Ζυρίχη (Ελβετία), είναι εταιρία παροχής συμβουλών που προσφέρει πλήρες φάσμα υπηρεσιών προσαρμοσμένων στις εθνικές και διεθνείς ενώσεις και σε ομάδες συμφερόντων, στις οποίες συμπεριλαμβάνονται η διοίκηση και διαχείριση Ελβετικών και διεθνών μη κερδοσκοπικών επαγγελματικών ενώσεων και ομοσπονδιών, η συλλογή, επεξεργασία και αξιοποίηση των δεδομένων της αγοράς, η παρουσίαση των στατιστικών της αγοράς και ο έλεγχος των αριθμητικών στοιχείων που κοινοποιούνται στους συμμετέχοντες.
- 8 Με το άρθρο 1 της επίδικης αποφάσεως καταλογίζεται στην AC-Treuhand ότι συμμετείχε για το διάστημα από την 1η Δεκεμβρίου 1993 έως τις 21 Μαρτίου 2000, στον τομέα ΕSBO/εστέρων, σε σύνολο συμφωνιών και εναρμονισμένων πρακτικών εντός του ΕΟΧ, οι οποίες συνίσταντο στον

καθορισμό των τιμών, στην κατανομή των αγορών μέσω ποσοστώσεων πωλήσεων, στην κατανομή της πελατείας και στην ανταλλαγή ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών σχετικών, ιδίως, με την πελατεία, την παραγωγή και τις πωλήσεις.

- 9 Η Επιτροπή καταλόγισε ευθύνη στην AC-Treuhand, καθόσον διαδραμάτισε ουσιώδη και παρόμοιο ρόλο στις δύο επίμαχες παραβάσεις οργανώνοντας συναντήσεις στις οποίες παρέστη και συμμετείχε και η ίδια ενεργώς, συγκεντρώνοντας και παρέχοντας στους συμμετέχοντες δεδομένα για τις πωλήσεις στις επίμαχες αγορές, προτείνοντας τη διαμεσολάβησή της σε περίπτωση έντασης μεταξύ των εμπλεκόμενων εταιριών και ενθαρρύνοντας τα μέρη να εξεύρουν συμβιβαστικές λύσεις, όλα δε αυτά έναντι αμοιβής.
- 10 Σύμφωνα με το άρθρο 2 της επίδικης απόφασης, στην AC-Treuhand επιβλήθηκαν δύο πρόστιμα ύψους 174 000 ευρώ το καθένα.

Η διαδικασία ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου και η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση

- 11 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Γενικού Δικαστηρίου στις 27 Ιανουαρίου 2010, η AC-Treuhand ζήτησε την ακύρωση της επίδικης απόφασης ή, επικουρικός, η μείωση των επιβληθέντων προστίμων.
- 12 Προς στήριξη της προσφυγής της, η AC-Treuhand προέβαλε εννέα λόγους ακυρώσεως, από τους οποίους μόνον ο τρίτος, ο τέταρτος και ο πέμπτος παρουσιάζουν ενδιαφέρον για την υπό κρίση αίτηση αναιρέσεως. Το Γενικό Δικαστήριο εξέθεσε τους λόγους αυτούς ως εξής στις σκέψεις 36 και 268 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης:

«36 Η προσφεύγουσα, ζητώντας την ακύρωση της [επίδικης] απόφασης, προβάλλει [...] παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ και της αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege* (τρίτος λόγος ακυρώσεως)· [...]

[...]

268 Προς στήριξη των επικουρικών αιτημάτων της περί μεταρρυθμίσεως της [επίδικης] απόφασης ως προς το ποσό των προστίμων που της επιβλήθηκαν, η προσφεύγουσα προβάλλει [...] [μεταξύ άλλων] παράβαση της υποχρεώσεως που υπέχει η Επιτροπή να επιβάλει συμβολικό μόνο πρόστιμο υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως (τέταρτος λόγος), [...] [και] παράβαση των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 κατά τον υπολογισμό του βασικού ποσού του προστίμου (πέμπτος λόγος) [...]».

- 13 Με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση, το Γενικό Δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή στο σύνολό της.

Αιτήματα των διαδίκων

- 14 Η AC-Treuhand ζητεί από το Δικαστήριο:
- να αναιρέσει την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση και να ακυρώσει την επίδικη απόφαση,
 - επικουρικός, να μειώσει το ύψος των επιβληθέντων προστίμων ή να αναπέμψει την υπόθεση ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, και
 - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

- 15 Η Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο:
- να απορρίψει την αίτηση αναιρέσεως και
 - να καταδικάσει την AC-Treuhand στα δικαστικά έξοδα.

Επί της αιτήσεως αναιρέσεως

- 16 Προς στήριξη της αιτήσεως της αναιρέσεως, η AC-Treuhand προβάλλει τέσσερις λόγους.

Επί του πρώτου λόγου αναιρέσεως, αντλούμενου από παράβαση του άρθρου 81 ΕΚ και από παραβίαση της αρχής της νομιμότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 17 Με τον πρώτο λόγο αναιρέσεως, η AC-Treuhand υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ και παραβίασε την αρχή κατά την οποία πρέπει νόμος να προβλέπει τα εγκλήματα και τις ποινές (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), που καθιερώνει το άρθρο 49, παράγραφος 1, του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης), διότι αποφάνθηκε, στις σκέψεις 43 και 44 της αναιρεσιβαλλομένης απόφασης, αναφερόμενο στην απόφαση AC-Treuhand κατά Επιτροπής (T-99/04, EU:T:2008:256, στο εξής: απόφαση AC-Treuhand I), αφενός, ότι η συμπεριφορά επιχείρησης παροχής συμβουλών η οποία παρέχει συνδρομή σε σύμπραξη μέσω παροχής υπηρεσιών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ και, αφετέρου, ότι η ερμηνεία αυτή ήταν ευλόγως προβλέψιμη κατά τον χρόνο που διεπράχθησαν οι παραβάσεις.
- 18 Συναφώς, η AC-Treuhand προβάλλει ότι οι επιταγές ακρίβειας που απορρέουν από την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege* έρχονται σε αντίθεση με το συμπέρασμα ότι συμμετείχε σε περιοριστική για τον ανταγωνισμό «συμφωνία μεταξύ επιχειρήσεων» ή «εναρμονισμένη πρακτική», κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από το γράμμα της διατάξεως αυτής, η προβλεπόμενη στο άρθρο αυτό απαγόρευση αφορά αποκλειστικά τους μετέχοντες σε συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές και όχι τις συμπεριφορές που συνιστούν απλή συνέργεια.
- 19 Ωστόσο, η συμπεριφορά της AC-Treuhand δεν μπορεί να χαρακτηριστεί ως συμμετοχή στις επίμαχες συμπράξεις, στις οποίες ενεπλάκησαν μόνον οι παραγωγοί σταθεροποιητών θερμότητας. Προβάλλει προς τούτο ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η έννοια της «συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων» απαιτεί κοινή βούληση τουλάχιστον δύο εμπλεκόμενων να τηρήσουν συγκεκριμένη συμπεριφορά στην αγορά.
- 20 Η εν λόγω έννοια προϋποθέτει, ως εκ τούτου, μια ορισμένη σχέση των εμπλεκόμενων στις αγορές που εφαρμόζονται οι περιορισμοί του ανταγωνισμού. Η σχέση αυτή δεν υφίσταται όσον αφορά την AC-Treuhand, στον βαθμό που η βούλησή της ήταν επικεντρωμένη μόνο στην παροχή υπηρεσιών για τη διευκόλυνση των συμπράξεων, βάσει συμβάσεων που δεν συνδέονταν ευθέως με τους περιορισμούς του ανταγωνισμού που διαπίστωσε η Επιτροπή. Επιπλέον, η AC-Treuhand ισχυρίζεται ότι δεν ασκούσε δραστηριότητα σε αγορές της προηγούμενης ή της επόμενης οικονομικής βαθμίδας ή παρακαίμενες των αγορών που αφορούσαν οι συμπράξεις και δεν περιόρισε τη συμπεριφορά της στην αγορά, πτυχή που αποτελεί ουσιώδες στοιχείο των συμπράξεων.
- 21 Δεδομένου ότι η AC-Treuhand δεν εγκατέλειψε την αυτονομία της εμπορικής συμπεριφοράς της προκειμένου να συντονιστεί ή να συνεργαστεί με άλλες επιχειρήσεις, η προσαπτόμενη σ' αυτήν συμπεριφορά δεν πληροί τα κριτήρια που συνιστούν την έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής», όπως αυτή έχει οριστεί στη νομολογία του Δικαστηρίου.

- 22 Εξάλλου, η AC-Treuhand προβάλλει ότι η συμπεριφορά της θα μπορούσε να τιμωρηθεί σύμφωνα με τις επιταγές προβλεψιμότητας που απορρέουν από την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege* μόνον εάν υφίστατο, κατά τον χρόνο που διεπράχθησαν οι παραβάσεις, πάγια νομολογία από την οποία θα ήταν δυνατόν να συναχθεί το αξιόποιο κατά τρόπο αρκούντως σαφή. Εντούτοις, πριν από την απόφαση AC-Treuhand I δεν υφίστατο νομολογία που να καταδικάζει την επίμαχη στην υπό κρίση υπόθεση συμπεριφορά.
- 23 Περαιτέρω, πριν από την απόφαση 2005/349/ΕΚ της Επιτροπής, της 10ης Δεκεμβρίου 2003, σχετικά με διαδικασία δυνάμει του άρθρου 81 [ΕΚ] και του άρθρου 53 της Συμφωνίας ΕΟΧ (υπόθεση COMP/E-2/37.857 – οργανικά υπεροξειδία) (ΕΕ 2005, L 110, σ. 44, στο εξής: απόφαση οργανικά υπεροξειδία), επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση AC-Treuhand I, καμία επιχείρηση παροχής συμβουλών που παρέσχε υπηρεσίες σε σύμπραξη δεν είχε θεωρηθεί υπεύθυνη βάσει του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Η Επιτροπή παραδέχθηκε εξάλλου ότι το να απευθύνει απόφαση προς επιχείρηση που διαδραμάτισε τόσο ιδιαίτερο ρόλο είναι, έως έναν ορισμένο βαθμό, κάτι το καινοφανές.
- 24 Υπό τις περιστάσεις αυτές, το Γενικό Δικαστήριο δεν μπορούσε να στηριχθεί σε λόγους σκοπιμότητας σε θέματα πολιτικής ανταγωνισμού για να δικαιολογήσει την ερμηνεία που προέκρινε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση.
- 25 Η Επιτροπή αμφισβητεί την επιχειρηματολογία της AC-Treuhand.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 26 Στην προκειμένη περίπτωση πρέπει να διευκρινιστεί αν μία επιχείρηση παροχής συμβουλών μπορεί να θεωρηθεί υπεύθυνη για παράβαση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ όταν συμβάλλει ενεργώς και με πλήρη επίγνωση στην εφαρμογή ή στη συνέχιση συμπράξεως μεταξύ παραγωγών που δραστηριοποιούνται σε διαφορετική αγορά από την αγορά στην οποία δραστηριοποιείται εκείνη.
- 27 Όσον αφορά, πρώτον, το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ, δυνάμει του οποίου είναι ασύμβατες με την κοινή αγορά και απαγορεύονται οι συμφωνίες μεταξύ επιχειρήσεων, οι αποφάσεις ενώσεων επιχειρήσεων και οι εναρμονισμένες πρακτικές που έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά, επιβάλλεται η διαπίστωση, πρώτον, ότι από το γράμμα της εν λόγω διατάξεως ουδόλως προκύπτει ότι η απαγόρευση του άρθρου αυτού αφορά αποκλειστικά τους εμπλεκόμενους στις εν λόγω συμφωνίες ή εναρμονισμένες πρακτικές που δραστηριοποιούνται στις επηρεαζόμενες αγορές.
- 28 Πρέπει να υπομνησθεί επίσης ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η ύπαρξη «συμφωνίας» βασίζεται στην έκφραση συμπίπτουσας βουλήσεως δύο τουλάχιστον μερών, ενώ η μορφή με την οποία εκδηλώνεται η σύμπτωση αυτή δεν αποτελεί καθοριστικό παράγοντα (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Επιτροπή κατά Volkswagen, C-74/04 P, EU:C:2006:460, σκέψη 37).
- 29 Όσον αφορά την έννοια της «εναρμονισμένης πρακτικής», από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ διακρίνει την έννοια αυτή από την έννοια της «συμφωνίας μεταξύ επιχειρήσεων» και της «αποφάσεως ενώσεων επιχειρήσεων» με σκοπό να περιλάβει διάφορες μορφές συμπράξεων μεταξύ επιχειρήσεων οι οποίες, από υποκειμενική άποψη, είναι της ίδιας φύσεως και διακρίνονται μόνον ως προς την ένταση και τις μορφές υπό τις οποίες εκδηλώνονται (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, σκέψη 112, και T-Mobile Netherlands κ.λπ., C-8/08, EU:C:2009:343, σκέψη 23).
- 30 Όταν πρόκειται, όπως εν προκειμένω, για συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές με αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο, από τη νομολογία του Δικαστηρίου προκύπτει ότι η Επιτροπή, για να συναγάγει τη συμμετοχή της επιχειρήσεως στην παράβαση και την ευθύνη της για τα επιμέρους στοιχεία της παραβάσεως αυτής, οφείλει να αποδείξει ότι η εν λόγω επιχείρηση είχε σκοπό να συμβάλλει με τη συμπεριφορά της στους κοινούς σκοπούς που επιδίωκαν οι μετέχοντες στη σύμπραξη

- και γνώριζε τις παραβατικές συμπεριφορές που σχεδιάζονταν ή εφαρμόστηκαν από άλλες επιχειρήσεις προς εκπλήρωση του ίδιου σκοπού ή μπορούσε ευλόγως να τις προβλέψει και αποδεχόταν τον σχετικό κίνδυνο (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, σκέψεις 86 και 87, καθώς και Aalborg Portland κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P και C-219/00 P, EU:C:2004:6, σκέψη 83).
- 31 Συναφώς, το Δικαστήριο έχει κρίνει, μεταξύ άλλων, ότι οι παθητικοί τρόποι συμμετοχής στην παράβαση, όπως η παρουσία μιας επιχειρήσεως σε συναντήσεις κατά τις οποίες συνήφθησαν συμφωνίες με αντίθετο προς τον ανταγωνισμό αντικείμενο, χωρίς να αντιταχθεί σαφώς στις συμφωνίες αυτές, εκφράζουν συνενοχή η οποία μπορεί να στοιχειοθετήσει την ευθύνη της στο πλαίσιο του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, εφόσον η σιωπηρή έγκριση μιας παράνομης πρωτοβουλίας, χωρίς δημόσια αποστασιοποίηση από το περιεχόμενό της ή καταγγελία στις διοικητικές αρχές, έχει ως αποτέλεσμα να ενθαρρύνει τη συνέχιση της παραβάσεως και να δυσχεραίνει την αποκάλυψή της (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Dansk Røringindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψεις 142 και 143 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 32 Βεβαίως, το Δικαστήριο έχει επισημάνει, όταν κλήθηκε να αποφανθεί επί της υπάρξεως «συμφωνίας», κατά την έννοια του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, ότι επρόκειτο για την έκφραση της συμπίπτουσας βουλήσεως των μερών να συμπεριφερθούν στην αγορά κατά καθορισμένο τρόπο (βλ. υπό την έννοια αυτή, μεταξύ άλλων, απόφαση ACF Chemiefarma κατά Επιτροπής, 41/69, EU:C:1970:71, σκέψη 112). Περαιτέρω, το Δικαστήριο έκρινε ότι τα κριτήρια συντονισμού και συνεργασίας, τα οποία αποτελούν συστατικά στοιχεία μιας «εναρμονισμένης πρακτικής», κατά την έννοια της ίδιας διατάξεως, πρέπει να νοούνται υπό το φως της αντιλήψεως που είναι συνυφασμένη με τις σχετικές προς τον ανταγωνισμό διατάξεις της Συνθήκης, κατά την οποία κάθε επιχειρηματίας πρέπει να καθορίζει αυτόνομα την πολιτική που προτίθεται να ακολουθήσει στην κοινή αγορά (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση Επιτροπή κατά Anic Partecipazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, σκέψη 116).
- 33 Ωστόσο, από τις σκέψεις αυτές δεν προκύπτει ότι οι έννοιες της «συμφωνίας» και της «εναρμονισμένης πρακτικής» προϋποθέτουν αμοιβαίο περιορισμό της ελευθερίας δράσεως στην ίδια αγορά στην οποία δραστηριοποιείται το σύνολο όλων των εμπλεκόμενων.
- 34 Περαιτέρω, από τη νομολογία του Δικαστηρίου δεν συνάγεται ότι το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ αφορά αποκλειστικά είτε τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην αγορά στην οποία υφίστανται περιορισμοί του ανταγωνισμού ή στις αγορές της προηγούμενης ή της επόμενης οικονομικής βαθμίδας ή παρακείμενες της εν λόγω αγοράς, είτε τις επιχειρήσεις που περιορίζουν την αυτονομία της συμπεριφοράς τους σε δεδομένη αγορά βάσει συμφωνίας ή εναρμονισμένης πρακτικής.
- 35 Συγκεκριμένα, κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, το γράμμα του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ αναφέρεται γενικώς σε όλες τις συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές οι οποίες, είτε στις οριζόντιες σχέσεις είτε στις κάθετες, νοθεύουν τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά, ανεξαρτήτως της αγοράς στην οποία δραστηριοποιούνται οι εμπλεκόμενοι, όπως και το γεγονός ότι οι όροι των επίμαχων διακανονισμών αφορούν μόνον την εμπορική συμπεριφορά της μίας εξ αυτών (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις LTM, 56/65, EU:C:1966:38, σ. 358· Consten και Grundig κατά Επιτροπής, 56/64 και 58/64, EU:C:1966:41, σ. 492 και 493· Musique Diffusion française κ.λπ. κατά Επιτροπής, 100/80 έως 103/80, EU:C:1983:158, σκέψεις 72 έως 80· Binon, 243/83, EU:C:1985:284, σκέψεις 39 έως 47, καθώς και Javico, C-306/96, EU:C:1998:173, σκέψεις 10 έως 14).
- 36 Επισημαίνεται επίσης ότι κύριος σκοπός του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, είναι η διασφάλιση της διατηρήσεως συνθηκών ανόθευτου ανταγωνισμού εντός της κοινής αγοράς. Η ερμηνεία, όμως, της εν λόγω διατάξεως που προτείνει η AC-Treuhand ενδέχεται να μειώσει την πλήρη αποτελεσματικότητα της απαγορεύσεως που προβλέπεται στη διάταξη αυτή, στον βαθμό που μια τέτοια ερμηνεία θα καθιστούσε αδύνατη την αποτροπή της ενεργούς συμπράξεως επιχειρήσεως στον περιορισμό του

ανταγωνισμού, για τον λόγο και μόνον ότι η σύμπραξη αυτή δεν αφορά οικονομική δραστηριότητα που ασκείται στην αγορά στην οποία πραγματοποιείται ή έχει ως σκοπό να πραγματοποιηθεί ο περιορισμός αυτός.

37. Εν προκειμένω, σύμφωνα με τις διαπιστώσεις του Γενικού Δικαστηρίου περί των πραγματικών περιστατικών στη σκέψη 10 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, η AC-Treuhand διαδραμάτισε ουσιώδη και παρόμοιο ρόλο στις δύο επίμαχες παραβάσεις οργανώνοντας πολλές συναντήσεις στις οποίες παρέστη και συμμετείχε και η ίδια ενεργώς, συγκεντρώνοντας και παρέχοντας στους παραγωγούς σταθεροποιητών θερμότητας δεδομένα για τις πωλήσεις στις επίμαχες αγορές, προτείνοντας τη διαμεσολάβησή της σε περίπτωση έντασης μεταξύ των εν λόγω παραγωγών και ενθαρρύνοντάς τους να εξεύρουν συμβιβαστικές λύσεις, όλα δε αυτά έναντι αμοιβής.
38. Επομένως, η συμπεριφορά της AC-Treuhand εντάσσεται ευθέως στις προσπάθειες των παραγωγών σταθεροποιητών θερμότητας σχετικά τόσο με τη διαπραγμάτευση όσο και με τον έλεγχο της εφαρμογής των υποχρεώσεων που ανέλαβαν αυτοί στο πλαίσιο των συμπράξεων, δεδομένου ότι σκοπός των υπηρεσιών που παρείχε η AC-Treuhand βάσει των συμβάσεων παροχής υπηρεσιών που συνήψε με τους εν λόγω παραγωγούς ήταν η επίτευξη, με πλήρη επίγνωση, των αντίθετων με τους κανόνες του ανταγωνισμού στόχων, δηλαδή, όπως προκύπτει από τη σκέψη 4 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ο καθορισμός των τιμών, η κατανομή των αγορών και των πελατών, καθώς και η ανταλλαγή ευαίσθητων εμπορικών πληροφοριών.
39. Υπό τις περιστάσεις αυτές, αντίθετα προς όσα διατείνεται η AC-Treuhand, ακόμη και αν οι εν λόγω συμβάσεις παροχής υπηρεσιών συνήφθησαν τυπικώς χωριστά από τις υποχρεώσεις που συμφώνησαν οι παραγωγοί σταθεροποιητών θερμότητας, και παρά το γεγονός ότι η AC-Treuhand είναι επιχείρηση παροχής συμβουλών, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι οι παρεμβάσεις της, υπό την ιδιότητα αυτή, αποτελούσαν απλώς βοηθητικές υπηρεσίες που δεν είχαν σχέση με τις συμφωνηθείσες υποχρεώσεις των παραγωγών και τους απορρέοντες εξ αυτών περιορισμούς του ανταγωνισμού.
40. Όσον αφορά, δεύτερον, τη φερόμενη παραβίαση, από το Γενικό Δικαστήριο, της αρχής *nullum crimen, nulla poena sine lege*, παρατηρείται ότι, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η αρχή αυτή επιτάσσει να ορίζει ο νόμος σαφώς τις παραβάσεις και τις ποινές που αυτές επισύρουν. Η προϋπόθεση αυτή πληρούται όταν ο διοικούμενος έχει τη δυνατότητα να γνωρίζει, με βάση το γράμμα της οικείας διατάξεως και, εν ανάγκη, με τη βοήθεια της ερμηνείας που δίδεται στη διάταξη αυτή από τα δικαστήρια, ποιες πράξεις και παραλείψεις επάγονται την ποινική ευθύνη του (απόφαση *Evonik Degussa* κατά Επιτροπής, C-266/06 P, EU:C:2008:295, σκέψη 39 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
41. Η αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege* δεν μπορεί επομένως να ερμηνευθεί ως απαγορεύουσα τη βαθμιαία αποσαφήνιση των κανόνων περί ποινικής ευθύνης διά της νομολογιακής ερμηνείας από τη μία υπόθεση στην άλλη, υπό την προϋπόθεση ότι το αποτέλεσμα είναι ευλόγως προβλέψιμο κατά τον χρόνο της διαπράξεως της παραβάσεως, λαμβανομένης υπόψη ιδίως της ερμηνείας που χρησιμοποιούσε κατά την περίοδο εκείνη η σχετική με την επίμαχη διάταξη νόμου νομολογία (βλ., υπό την έννοια αυτή, αποφάσεις *Dansk Rørindustri* κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψεις 217 και 218).
42. Το περιεχόμενο της έννοιας της προβλεψιμότητας εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από το περιεχόμενο του νομοθετήματος για το οποίο πρόκειται, από τον τομέα τον οποίο καλύπτει, καθώς και από τον αριθμό και την ιδιότητα των αποδεκτών του. Η προβλεψιμότητα του νόμου δεν εμποδίζει το ενδιαφερόμενο πρόσωπο να προσφύγει σε συμβουλές ειδικών προκειμένου να αξιολογήσει, όσο τούτο είναι ευλόγως δυνατό με βάση τις συγκεκριμένες περιστάσεις, τις συνέπειες που μπορούν να προκύψουν από μια συγκεκριμένη πράξη. Τούτο ισχύει ειδικότερα για τους επαγγελματίες, οι οποίοι είναι συνηθισμένοι να πρέπει να επιδεικνύουν μεγάλη σύνεση κατά την άσκηση του επαγγέλματός τους. Επίσης, από αυτούς αναμένεται να επιδεικνύουν ιδιαίτερη μέριμνα για την αξιολόγηση των

κινδύνων που ενέχει το επάγγελμά τους (βλ. απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψη 219 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 43 Στο πλαίσιο αυτό, ακόμη και αν κατά τον χρόνο των συγκεκριμένων παραβάσεων για τις οποίες εκδόθηκε η επίδικη απόφαση δεν είχε δοθεί η ευκαιρία στα δικαστήρια της Ευρωπαϊκής Ένωσης να αποφανθούν ειδικώς όσον αφορά συμπεριφορά επιχειρήσεως παροχής συμβουλών, όπως αυτή που χαρακτηρίζει τη δράση της AC-Treuhand, η εν λόγω επιχείρηση θα έπρεπε να αναμένει, εν ανάγκη προσφεύγοντας σε συμβουλές ειδικών, ότι η συμπεριφορά της θα μπορούσε να κριθεί ασύμβατη προς τους κανόνες περί ανταγωνισμού του δικαίου της Ένωσης, λαμβανομένου υπόψη, ιδίως, του ευρέος περιεχομένου των εννοιών της «συμφωνίας» και της εναρμονισμένης πρακτικής» που απορρέει από τη νομολογία του Δικαστηρίου.
- 44 Το συμπέρασμα αυτό ενισχύεται, κατά τα λοιπά, από τη διοικητική πρακτική της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, ήδη με την απόφαση 80/1334/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 17ης Δεκεμβρίου 1980, σχετικά με διαδικασία εφαρμογής του άρθρου 85 της Συνθήκης ΕΟΚ (υπόθεση IV/29.869 – Χυτό γυαλί στην Ιταλία) (ΕΕ L 383, σ. 19), το εν λόγω θεσμικό όργανο έκρινε ότι επιχείρηση παροχής συμβουλών που συμμετείχε στην εφαρμογή συμπράξεως είχε παραβεί το άρθρο 81, παράγραφος 1, ΕΚ. Από καμία μεταγενέστερη απόφαση δεν προκύπτει μεταστροφή της Επιτροπής όσον αφορά την ερμηνεία του πεδίου εφαρμογής της εν λόγω διατάξεως.
- 45 Επομένως, πληρούνται εν προκειμένω οι απαραίτητες προϋποθέσεις για να γίνει δεκτό ότι στοιχειοθετείται βασίμως η ευθύνη της AC-Treuhand λόγω της συμμετοχής της στις επίμαχες συμφωνίες και εναρμονισμένες πρακτικές.
- 46 Από όλα τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι το Γενικό Δικαστήριο ορθώς έκρινε, στις σκέψεις 43 και 44 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η συμπεριφορά της AC-Treuhand ενέπιπτε στην απαγόρευση του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ και ότι η ερμηνεία αυτή ήταν ευλόγως προβλέψιμη κατά τον χρόνο της διαπράξεως των παραβάσεων.
- 47 Κατά συνέπεια, συνάγεται το συμπέρασμα ότι ο πρώτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.

Επί του δευτέρου λόγου αναιρέσεως, αντλούμενου από παραβίαση της αρχής της νομιμότητας, καθώς και της αρχής της ίσης μεταχείρισεως και της υποχρέωσης αιτιολογήσεως

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 48 Με τον δεύτερο λόγο αναιρέσεως, η AC-Treuhand προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege*, η οποία κατοχυρώνεται με το άρθρο 49, παράγραφος 1, του Χάρτη, καθόσον απέρριψε τον τέταρτο λόγο της προσφυγής περί ακυρώσεως της επίδικης αποφάσεως σχετικά με το ύψος των προστίμων, παραπέμποντας απλώς στις εκτιμήσεις της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως για τον προβλέψιμο χαρακτήρα της εφαρμογής του άρθρου 81 ΕΚ στη συμπεριφορά της AC-Treuhand. Κατ' αυτήν, βάσει της εν λόγω αρχής *nullum crimen, nulla poena sine lege*, τόσο η απαγόρευση συγκεκριμένης δράσης όσο και ο συναφής κίνδυνος επιβολής κυρώσεων είναι ευλόγως προβλέψιμοι κατά τον χρόνο των πραγματικών περιστατικών. Επομένως, έπρεπε να γίνει διάκριση των δύο αυτών πτυχών και το Γενικό Δικαστήριο έπρεπε να τις εξετάσει χωριστά.
- 49 Εξάλλου, η AC-Treuhand υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο παραβίασε την αρχή της ίσης μεταχείρισεως καθόσον έκρινε, λαμβανομένης υπόψη της εξουσίας της Επιτροπής να παρεκκλίνει από την προγενέστερη πρακτική της λήψεως αποφάσεων όσον αφορά την επιμέτρηση των προστίμων, ότι το εν λόγω θεσμικό όργανο δεν ήταν υποχρεωμένο να επιβάλει συμβολικά πρόστιμα υπό τις περιστάσεις της υπό κρίση υποθέσεως. Η AC-Treuhand διατείνεται, συναφώς, ότι η συμπεριφορά που

της προσάπτεται εν προκειμένω δεν διαφέρει ουσιωδώς από εκείνη που αποτέλεσε αντικείμενο της απόφασης Οργανικά υπεροξείδια, με την οποία η επιβολή κυρώσεων στην AC-Treuhand από την Επιτροπή έγινε μέσω της επιβολής συμβολικού προστίμου.

- 50 Επιπλέον, η AC-Treuhand προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο δεν τήρησε την υποχρέωση αιτιολογήσεως, στον βαθμό που δεν παρέθεσε με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση αντικειμενικούς λόγους οι οποίοι να δικαιολογούν τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ των δύο προαναφερθεισών υποθέσεων.
- 51 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της AC-Treuhand.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 52 Από την εξέταση της δικογραφίας που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο διαπιστώνεται ότι η AC-Treuhand περιορίστηκε στο να ισχυριστεί ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, σύμφωνα με τον τέταρτο λόγο που προέβαλε πρωτοδίκως, ότι η Επιτροπή ήταν υποχρεωμένη να της επιβάλει συμβολικό πρόστιμο, εφόσον η εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ στη συμπεριφορά της δεν μπορούσε να προβλεφθεί κατά τον χρόνο διαπράξεως των παραβάσεων. Συναφώς, αφενός, η AC-Treuhand παρέπεμψε απλώς στα επιχειρήματά της για το καινοφανές της ερμηνείας κατά την οποία η συμπεριφορά μιας επιχειρήσεως παροχής συμβουλών εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του εν λόγω άρθρου. Αφετέρου, η AC-Treuhand υποστήριξε ότι η απόφαση της Επιτροπής περί επιβολής μη συμβολικού προστίμου είναι αντίθετη προς την αρχή *nullum crimen, nulla poena sine lege*, εφόσον οι παραβάσεις που αφορά η εν λόγω απόφαση είχαν ήδη παύσει κατά τον χρόνο της εκδόσεως της απόφασης Οργανικά υπεροξείδια με την οποία το εν λόγω θεσμικό όργανο της είχε επιβάλει μόνο συμβολικό πρόστιμο. Αντιθέτως, η AC-Treuhand δεν προέβαλε ότι η προσέγγιση αυτή αντιβαίνει στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως.
- 53 Κατά συνέπεια, στο πλαίσιο του παρόντος λόγου ακυρώσεως προς στήριξη της αιτήσεώς της αναιρέσεως, η AC-Treuhand προβάλλει νέες αιτιάσεις, αντλούμενες από το ότι τα υψηλότερα πρόστιμα που της επιβλήθηκαν στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν μπορούσαν να προβλεφθούν, ανεξαρτήτως από το εάν μπορούσε να προβλεφθεί η εφαρμογή του άρθρου 81 ΕΚ στη συμπεριφορά της, καθώς και παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως.
- 54 Συναφώς, κατά πάγια νομολογία, αν οι διάδικοι είχαν τη δυνατότητα να προβάλουν για πρώτη φορά ενώπιον του Δικαστηρίου ισχυρισμούς και επιχειρήματα που δεν προέβαλαν ενώπιον του Γενικού Δικαστηρίου, τούτο θα τους παρείχε τη δυνατότητα να υποβάλουν στην κρίση του Δικαστηρίου, του οποίου η αρμοδιότητα στις αναιρετικές διαδικασίες είναι περιορισμένη, διαφορά με περιεχόμενο ευρύτερο της διαφοράς που εκδίκασε το Γενικό Δικαστήριο. Στο πλαίσιο της αιτήσεως αναιρέσεως, η αρμοδιότητα του Δικαστηρίου περιορίζεται συνεπώς στην εξέταση της εκτιμήσεως από το Γενικό Δικαστήριο των ισχυρισμών και επιχειρημάτων που συζητήθηκαν ενώπιόν του. Κατά συνέπεια, οι αιτιάσεις αυτές πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτες.
- 55 Όσον αφορά την αιτίαση της AC-Treuhand περί ελλείψεως αιτιολογήσεως όσον αφορά τις επιταγές που θέτει η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, αρκεί να επισημανθεί ότι δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εξέτασε λόγο που δεν προβλήθηκε (βλ. υπό την έννοια αυτή, μεταξύ άλλων, απόφαση Χαλκόρ κατά Επιτροπής, C-386/10 P, EU:C:2011:815, σκέψη 70). Η αιτίαση αυτή πρέπει, επομένως, να κριθεί αβάσιμη.
- 56 Συνεπώς, ο δεύτερος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του τρίτου λόγου αναιρέσεως, αντλούμενου από παράβαση του άρθρου 23, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1/2003, των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, καθώς και από παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της ίσης μεταχείρισεως και της αναλογικότητας

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 57 Με τον τρίτο λόγο αναιρέσεως, η AC-Treuhand προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο παρέβη το άρθρο 23, παράγραφοι 2 και 3, του κανονισμού 1/2003 καθώς και τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006, κρίνοντας, κατά την εξέταση του πέμπτου λόγου προς στήριξη της προσφυγής της, αφενός, ότι η AC-Treuhand δεν μπορούσε να προβάλει παράβαση των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών και, αφετέρου, ότι η Επιτροπή βασίμως καθόρισε τα πρόστιμα κατ' αποκοπήν, βάσει του σημείου 37 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, αντί να προβεί στον καθορισμό αυτόν βάσει της αξίας των αμοιβών που έλαβε για την παροχή των υπηρεσιών προς τους παραγωγούς. Κατά την AC-Treuhand, δεδομένου ότι θεωρήθηκε υπεύθυνη λόγω της συμμετοχής της στις προσαπτόμενες συμπράξεις, οι εν λόγω αμοιβές συνιστούν έναν κύκλο εργασιών που σχετίζεται άμεσα ή έμμεσα με τις παραβάσεις και μπορούσαν, συνεπώς, να χρησιμοποιηθούν, σύμφωνα με το σημείο 13 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, ως βάση για τον υπολογισμό του ποσού των προστίμων. Προβάλλει ακόμη, συναφώς, ότι ο κατ' αποκοπή καθορισμός των επιβληθέντων προστίμων παραβιάζει τις αρχές της ασφάλειας δικαίου, της ίσης μεταχείρισεως και της αναλογικότητας.
- 58 Επιπλέον, η AC-Treuhand υποστηρίζει ότι το Γενικό Δικαστήριο εσφαλμένως δέχθηκε ότι η Επιτροπή είχε επαρκώς κατά νόμο αιτιολογήσει την απόφασή της όσον αφορά τα κριτήρια που εφαρμόστηκαν για τον καθορισμό των επιβληθέντων προστίμων.
- 59 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της AC-Treuhand.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 60 Πρέπει να γίνει δεκτό, εισαγωγικά, ότι οι αιτιάσεις της AC-Treuhand που αντλούνται από παραβίαση των αρχών της ασφάλειας δικαίου, της ίσης μεταχείρισεως και της αναλογικότητας πρέπει να κριθούν απαράδεκτες για τον λόγο που εκτίθεται στη σκέψη 54 της παρούσας αποφάσεως. Συγκεκριμένα, όπως προκύπτει από την εξέταση της δικογραφίας που υποβλήθηκε στο Δικαστήριο, οι αιτιάσεις αυτές προβλήθηκαν για πρώτη φορά στο πλαίσιο της υπό κρίση αιτήσεως αναιρέσεως, δεδομένου ότι η AC-Treuhand περιορίστηκε πρωτοδίκως στο να προβάλει, με τον πέμπτο της λόγο ακυρώσεως, ότι η παρούσα υπόθεση δεν παρουσίαζε καμία ιδιαιτερότητα που να δικαιολογεί τον κατ' αποκοπή υπολογισμό των προστίμων.
- 61 Όσον αφορά το επιχείρημα ότι το Γενικό Δικαστήριο κακώς έκρινε ότι η AC-Treuhand δεν μπορούσε βασίμως να επικαλεσθεί παράβαση των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, αρκεί η επισήμανση ότι, στις σκέψεις 298 και 299 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τα έννομα αποτελέσματα των κατευθυντήριων γραμμών της Επιτροπής για τον υπολογισμό των προστίμων (βλ., ιδίως, απόφαση Dansk Rørindustri κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P έως C-208/02 P και C-213/02 P, EU:C:2005:408, σκέψεις 209 έως 213), το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε, λαμβάνοντας υπόψη τις αιτιάσεις που προέβαλε επ' αυτού η AC-Treuhand, το κατά πόσον η Επιτροπή μπορούσε στη συγκεκριμένη περίπτωση να παρεκκλίνει από τις κατευθυντήριες γραμμές του 2006.
- 62 Στο μέτρο που η AC-Treuhand προβάλλει ότι το Γενικό Δικαστήριο υπέπεσε σε πλάνη περί το δίκαιο διότι η Επιτροπή δεν ήταν υποχρεωμένη να καθορίσει τα επιβληθέντα πρόστιμα βάσει των αμοιβών που είχε λάβει η AC-Treuhand, πρέπει να υπομνησθεί ότι η Επιτροπή έχει την ευχέρεια, κατά την επιμέτρηση του προστίμου, να λαμβάνει υπόψη τόσο τον ολικό κύκλο εργασιών της επιχειρήσεως, ο οποίος αποτελεί ένδειξη, έστω και κατά προσέγγιση και ατελή, του μεγέθους και της οικονομικής ισχύος της, όσο και το ποσοστό του κύκλου εργασιών που προέρχεται από τα εμπορεύματα που

συνιστούν το αντικείμενο της παραβάσεως και που, συνεπώς, μπορούν να παράσχουν ένδειξη για την έκτασή της (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση LG Display και LG Display Taiwan κατά Επιτροπής, C-227/14 P, EU:C:2015:258, σκέψη 50).

- 63 Έτσι, το σημείο 13 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 προβλέπει ότι, «[γ]ια τον καθορισμό του βασικού ποσού του προστίμου, η Επιτροπή θα χρησιμοποιεί την αξία των πωλήσεων προϊόντων ή υπηρεσιών που πραγματοποιήθηκαν από την επιχείρηση, με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση άμεσα ή έμμεσα [...] στον σχετικό γεωγραφικό χώρο εντός του ΕΟΧ». Στο σημείο 6 των ίδιων κατευθυντήριων γραμμών διευκρινίζεται ότι «ο συνδυασμός της αξίας των πωλήσεων με τις οποίες σχετίζεται η παράβαση και της διάρκειάς της [...] θεωρείται ως κατάλληλη βάση υπολογισμού για να προσδιοριστεί η οικονομική σημασία της παράβασης καθώς και το σχετικό βάρος της συμμετοχής κάθε επιχείρησης σε αυτήν».
- 64 Κατά συνέπεια, το σημείο 13 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών έχει σκοπό να προσδιορίσει, κατ' αρχήν, ως βάση αναφοράς για τον υπολογισμό του επιβαλλόμενου σε επιχείρηση προστίμου ένα ποσό που αντιστοιχεί προς την οικονομική σημασία της παραβάσεως και το σχετικό βάρος της συγκεκριμένης επιχειρήσεως στο πλαίσιο της παραβάσεως (βλ. απόφαση LG Display και LG Display Taiwan κατά Επιτροπής, C-227/14 P, EU:C:2015:258, σκέψη 53).
- 65 Ωστόσο, το σημείο 37 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006 ορίζει ότι, «[μ]ολονότι οι [εν λόγω] κατευθυντήριες γραμμές παρουσιάζουν τη γενική μέθοδο υπολογισμού των προστίμων, οι ιδιαιτερότητες μίας συγκεκριμένης υπόθεσης ή η ανάγκη διασφάλισης του αποτρεπτικού χαρακτήρα του προστίμου, μπορεί να δικαιολογήσουν απόκλιση από τη μέθοδο αυτή».
- 66 Εν προκειμένω, δεν αμφισβητείται ότι οι μόνες αγορές που αφορούσαν οι διαπιστωθείσες παραβάσεις είναι οι αγορές των σταθεροποιητών θερμότητας και των ESBO/εστέρων, στις οποίες η AC-Treuhand, ως επιχείρηση παροχής συμβουλών, δεν ασκούσε δραστηριότητα. Επομένως, κανένα ποσοστό του κύκλου εργασιών που πραγματοποίησε η επιχείρηση αυτή δεν μπορεί να προέρχεται από τα προϊόντα που αποτελούν το αντικείμενο των εν λόγω παραβάσεων. Υπό τις περιστάσεις αυτές, ο καθορισμός των επιβληθέντων προστίμων βάσει των αμοιβών που έλαβε η AC-Treuhand για τις υπηρεσίες που παρείχε στους παραγωγούς θα ισοδυναμούσε με το να ληφθεί υπόψη μία αξία η οποία, μολονότι παρέχει ένδειξη για το ύψος των κερδών που αποκόμισε αυτή από τις παραβάσεις, δεν αντικατοπτρίζει επακριβώς την οικονομική σημασία των επίμαχων παραβάσεων ούτε το βάρος της ατομικής συμμετοχής της AC-Treuhand στις εν λόγω παραβάσεις, αντίθετα προς τον σκοπό που επιδιώκει το σημείο 13 των κατευθυντήριων γραμμών του 2006.
- 67 Κατά συνέπεια, το Γενικό Δικαστήριο καλώς έκρινε, χωρίς να υποπέσει σε πλάνη περί το δίκαιο, στις σκέψεις 302 έως 305 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή ορθώς παρέκλινε από τη μέθοδο υπολογισμού των προστίμων που προβλέπεται στις κατευθυντήριες γραμμές του 2006 καθορίζοντας, βάσει του σημείου 37 των εν λόγω κατευθυντήριων γραμμών, το βασικό ποσό των επιβληθέντων προστίμων κατ' αποκοπή. Συνεπώς, η αιτίαση της AC-Treuhand που αντλείται από παράβαση, για τον λόγο αυτόν, των κατευθυντήριων γραμμών του 2006, πρέπει να κριθεί αβάσιμη.
- 68 Στο μέτρο που η AC-Treuhand προσάπτει στο Γενικό Δικαστήριο ότι κακώς δέχθηκε ότι η Επιτροπή είχε αιτιολογήσει επαρκώς την απόφασή της σε σχέση με τα κριτήρια που επιλέχθηκαν για τον καθορισμό των επιβληθέντων προστίμων, είναι σημαντικό να επισημανθεί ότι κατά τον καθορισμό του ύψους του προστίμου σε περίπτωση παραβάσεως των κανόνων του ανταγωνισμού, η Επιτροπή εκπληρώνει τη υποχρέωσή της αιτιολογήσεως όταν επισημαίνει στην απόφασή της τα στοιχεία εκτιμήσεως βάσει των οποίων υπολόγισε τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως, χωρίς να υποχρεούται να περιλάβει τα αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τον τρόπο υπολογισμού του προστίμου (βλ. υπό την έννοια αυτή, μεταξύ άλλων, απόφαση Telefónica και Telefónica de España κατά Επιτροπής, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, σκέψη 181).

- 69 Εν προκειμένω, επιβάλλεται η διαπίστωση, ειδικότερα, ότι στις αιτιολογικές σκέψεις 747 έως 750 της επίδικης αποφάσεως παρατίθενται οι παράγοντες σχετικά με τη σοβαρότητα και τη διάρκεια των παραβάσεων που διέπραξε η AC-Treuhand τους οποίους έλαβε υπόψη η Επιτροπή για τον υπολογισμό του ύψους των επιβληθέντων στην επιχείρηση αυτή προστίμων. Επομένως, το Γενικό Δικαστήριο δεν έσφαλε κρίνοντας, στις σκέψεις 306 και 307 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, ότι η Επιτροπή ανταποκρίθηκε πλήρως στις απαιτήσεις που απορρέουν από την υποχρέωση αιτιολογήσεως που υπέχει. Συνεπώς, η εν λόγω αιτίαση είναι αβάσιμη.
- 70 Επομένως, ο τρίτος λόγος αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί ως εν μέρει απαράδεκτος και εν μέρει αβάσιμος.

Επί του τετάρτου λόγου αναιρέσεως, αντλούμενου από παράβαση του άρθρου 261 ΣΛΕΕ, από παραβίαση της αρχής της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας, καθώς και από παράβαση των άρθρων 23, παράγραφος 3, και 31 του κανονισμού 1/2003

- 71 Με τον τέταρτο λόγο αναιρέσεως, η AC-Treuhand προβάλλει ότι η αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση ενέχει πλάνη περί το δίκαιο καθόσον το Γενικό Δικαστήριο δεν άσκησε την εξουσία του πλήρους δικαιοδοσίας, προκειμένου να διασφαλίσει αποτελεσματική ένδικη προστασία, κατά την έννοια του άρθρου 47, παράγραφος 1, του Χάρτη.
- 72 Συναφώς, η AC-Treuhand υποστηρίζει ότι, όπως προκύπτει από τη σκέψη 308 της εν λόγω αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο, εξετάζοντας αν το ύψος των προστίμων ήταν το προσήκον, έλαβε υπόψη μόνο τη σοβαρότητα των παραβάσεων που διαπιστώθηκαν. Εντούτοις, το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε να έχει λάβει επίσης υπόψη τις αρχές της νομιμότητας, της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως, στον βαθμό που οι αρχές αυτές αντιτίθενται, στη συγκεκριμένη περίπτωση, στην επιβολή προστίμων που δεν είναι συμβολικού μόνον ύψους ή προστίμων που υπολογίζονται σε άλλη βάση και όχι στις αμοιβές που έλαβε αυτή για τις υπηρεσίες που παρείχε στους παραγωγούς. Εν πάση περιπτώσει, στο Γενικό Δικαστήριο εναπόκειται να εκθέσει τους λόγους που δικαιολογούν τη διαφορετική μεταχείριση μεταξύ της παρούσας υποθέσεως και των υποθέσεων επί των οποίων εκδόθηκαν οι αποφάσεις Οργανικά υπεροξείδια και AC-Treuhand I. Το Γενικό Δικαστήριο θα έπρεπε επίσης να λάβει υπόψη τη διάρκεια των επίμαχων παραβάσεων.
- 73 Η Επιτροπή αμφισβητεί τα επιχειρήματα της AC-Treuhand.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 74 Όσον αφορά τον δικαστικό έλεγχο των αποφάσεων της Επιτροπής στην περίπτωση που αποφασίζει να επιβάλει πρόστιμο ή χρηματική ποινή για παράβαση των κανόνων ανταγωνισμού, ο δικαστής της Ένωσης, πέραν του ελέγχου νομιμότητας που προβλέπεται στο άρθρο 263 ΣΛΕΕ, διαθέτει πλήρη δικαιοδοσία την οποία του παρέχει το άρθρο 31 του κανονισμού 1/2003, σύμφωνα με το άρθρο 261 ΣΛΕΕ, βάσει της οποίας μπορεί να υποκαθιστά την Επιτροπή προβαίνοντας στη δική του εκτίμηση και, κατά συνέπεια, να εξαλείφει, να μειώνει ή να αυξάνει το πρόστιμο ή τη χρηματική ποινή που επιβλήθηκαν (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Schindler Holding κ.λπ. κατά Επιτροπής, C-501/11 P, EU:C:2013:522, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 75 Ωστόσο, πρέπει να υπομνησθεί ότι η άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας που προβλέπεται στα άρθρα 261 ΣΛΕΕ και 31 του κανονισμού 1/2003 δεν ισοδυναμεί με αυτεπάγγελο έλεγχο και ότι η διαδικασία ενώπιον των δικαστηρίων της Ένωσης διεξάγεται κατ' αντιμωλίαν. Με την εξαίρεση των λόγων δημοσίας τάξεως που ο δικαστής οφείλει να εξετάζει αυτεπαγγέλτως, στον προσφεύγοντα απόκειται να επικαλεστεί λόγους ακυρώσεως κατά της επίδικης αποφάσεως και να προσκομίσει τα κατάλληλα αποδεικτικά στοιχεία προς στήριξη των λόγων αυτών (βλ. απόφαση Telefónica και Telefónica de España κατά Επιτροπής, C-295/12 P, EU:C:2014:2062, σκέψη 213 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

- 76 Αντιθέτως, προκειμένου να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις της αρχής της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη, και δεδομένου ότι το άρθρο 23, παράγραφος 3, του κανονισμού 1/2003 ορίζει ότι το ύψος του προστίμου καθορίζεται αναλόγως της σοβαρότητας και της διάρκειας της παραβάσεως, ο δικαστής της Ένωσης υποχρεούται, κατά την άσκηση των αρμοδιοτήτων τις οποίες προβλέπουν τα άρθρα 261 ΣΛΕΕ και 263 ΣΛΕΕ, να εξετάζει κάθε νομική ή πραγματική αιτίαση με την οποία προβάλλεται ότι το ύψος του προστίμου δεν είναι ανάλογο προς τη σοβαρότητα και τη διάρκεια της παραβάσεως (βλ., υπό την έννοια αυτή, απόφαση Επιτροπή κατά Parker Hannifin Manufacturing και Parker-Hannifin, C-434/13 P, EU:C:2014:2456, σκέψη 75 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 77 Όσον αφορά την υπό κρίση υπόθεση, όπως προκύπτει από τις σκέψεις 52, 53 και 60 της παρούσας αποφάσεως, οι αιτιάσεις της AC-Treuhand σχετικά με την παραβίαση των αρχών της νομιμότητας, της αναλογικότητας και της ίσης μεταχειρίσεως δεν προβλήθηκαν πρωτοδίκως. Κατά τη νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 75 της παρούσας αποφάσεως, δεν μπορεί να προσαφθεί στο Γενικό Δικαστήριο ότι δεν εξέτασε αυτεπαγγέλτως τις εν λόγω αιτιάσεις κατά την άσκηση της πλήρους δικαιοδοσίας του.
- 78 Εξάλλου, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, στις σκέψεις 268 έως 314 της αναιρεσιβαλλομένης αποφάσεως, το Γενικό Δικαστήριο εξέτασε το σύνολο των αιτιάσεων που προέβαλε η AC-Treuhand σχετικά με την επιμέτρηση των επιβληθέντων προστίμων, συμπεριλαμβανομένης της αιτιάσεως που αντλείται από εσφαλμένη εκτίμηση της διάρκειας των οικείων παραβάσεων, και απάντησε επαρκώς κατά νόμο στα προβληθέντα επιχειρήματα. Κατ' αυτόν τον τρόπο, το Γενικό Δικαστήριο άσκησε τον δικαστικό του έλεγχο επί της επίδικης αποφάσεως σύμφωνα με τις απαιτήσεις της αρχής της αποτελεσματικής ένδικης προστασίας που κατοχυρώνεται στο άρθρο 47, παράγραφος 1, του Χάρτη.
- 79 Από τις ανωτέρω σκέψεις προκύπτει ότι ο τέταρτος λόγος αναιρέσεως είναι αβάσιμος.
- 80 Δεδομένου ότι οι λόγοι αναιρέσεως που προέβαλε η AC-Treuhand προς στήριξη της αιτήσεως αναιρέσεως είναι εν μέρει απαράδεκτοι και εν μέρει αβάσιμοι, η αίτηση αναιρέσεως πρέπει να απορριφθεί στο σύνολό της.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 81 Δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, όταν η αίτηση αναιρέσεως είναι αβάσιμη, το Δικαστήριο αποφαινεται επί των δικαστικών εξόδων.
- 82 Κατά το άρθρο 138, παράγραφος 1, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, το οποίο εφαρμόζεται στην αναιρετική διαδικασία δυνάμει του άρθρου 184, παράγραφος 1, του εν λόγω Κανονισμού, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ζήτησε να καταδικαστεί η AC-Treuhand στα δικαστικά έξοδα και αυτή ηττήθηκε, πρέπει να καταδικασθεί στα έξοδα της κατ' αναίρεση δίκης.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφασίζει:

- 1) Απορρίπτει την αίτηση αναιρέσεως.**
- 2) Καταδικάζει την AC-Treuhand AG στα δικαστικά έξοδα.**

(υπογραφές)